

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра прикладної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Клінічна психодіагностика

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 – соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 - психологія

Вид дисципліни: нормативна

Факультет **психології**

2020/2021 навчальний рік

Програму обговорено та рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології “__” _____ червня__ 2020 року, протокол №__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент кафедри прикладної психології, канд. психол. наук доцент Павленко В. М.

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної психології

Протокол від “_4_” __ червня_____ 2020__ року, №_7_

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____ І. В. Кряж_____ (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від “__” __ червня_____ 2020__ року, №_ ____

Голова методичної комісії _____ (підпис) _____ Ю. А. Гімаєва_____ (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «__Клінічна психодіагностика__» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки_рівня вищої освіти бакалавр напрямку 6.030102 психологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з вітчизняними та закордонними теоріями та емпіричними дослідженнями в клінічній психодіагностиці, практичні навички роботи в цій галузі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни полягають у формуванні таких **компетентностей**:

- Здатність застосовувати знання з клінічної психодіагностики у практичних ситуаціях;
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями з клінічної психодіагностики;
- Здатність бути критичним до різних методів психодіагностики і самокритичним;
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом клінічної психології;
- Здатність використовувати валідний психодіагностичний інструментарій в клініці;
- Здатність самостійно планувати та здійснювати психологічне дослідження в клініці;
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки для лікарів та рекомендації для хворих.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
16 год.	6 год.

Практичні, семінарські заняття	
32 год.	1 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	104 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

У результаті вивчення даного курсу студент має:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми у психічно хворих та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення завдань психодіагностики;
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій дослідження хворих, формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки
- Презентувати результати власних досліджень усно та письмово для фахівців
- Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- Вживати ефективних заходів щодо збереження психічного здоров'я (власного й оточення).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні психічні захворювання та їх діагностика

Тема 1. Олігофренія та принципи діагностики олігофренії у дітей та дорослих.

Поняття актуального рівня розумового розвитку та зони найближчого розвитку. Способи дослідження актуального рівня розумового розвитку в клініці. Метод Векслера як найбільш популярний метод діагностики інтелектуально-мнестичної сфери в клініці.

Тема 2. Способи дослідження зони найближчого розвитку. Навчальний експеримент.

Принципова схема побудови навчального експерименту. Модифікація методики класифікації геометричних фігур Івановою для навчального експерименту. Особливості проведення навчального експерименту у дітей різних клінічних груп.

Тема 3. Невротичні розлади та принципи їх діагностики.

Внутрішній конфлікт та способи його дослідження. Метод незакінчених речень (модифікація Сако-Сіднея), Кольоровий тест відносин (О. Еткінд),

пошук конфліктогенних зон в ціннісній сфері за допомогою методики Фанталової.

Тема 4. Дисоціальний розвиток особистості та принципи його діагностики. Комплекс методик для диференціальної діагностики дисоціального розвитку особистості та хворих на невроз. Гармонійність – дисгармонійність самооцінки. Вміння розводити реальні та ідеальні цілі. Семантичний диференціал в модифікації Фельдес та Методика визначення цільової структури діяльності В.М.Павленко.

Тема 5. Епілепсія та принципи її діагностики.

Інертність та її прояви в клінічному дослідженні. Розлади динаміки мислення (методика називання 50 слів); розлади переключення уваги (чорно-червона таблиця Шульте-Горбова); особливості проведення методики «Дослідження рівня зазіхань».

Тема 6. Ендогенні психози та принципи їх діагностики.

Шизофренія та її прояви при клінічному дослідженні. Маніакально-депресивний психоз та його прояви в психологічному дослідженні.

Розділ 2. Багатофункціональні методи дослідження в клініці.

Тема 7. Техніка репертуарних ґрат та її застосування в клініці.

Теоретичні положення Дж.Келлі. Особистість як система конструктів. Основні принципи побудови, проведення, обробки та аналізу метода Келлі. Методика Келлі для визначення конфліктогенних зон. Модифікація метода Келлі для диференціальної діагностики неврозів та неврозоподібних станів органічного генезу.

Тема 8. Мінесотський багатопрофільний особистісний опитувальник та його модифікації.

Принципи побудови Мінесотського опитувальника. Адаптація Мінесотського опитувальника Березіна з співавторами. Адаптація Мінесотського опитувальника Л.Н.Собчик. Сучасні модифікації опитувальника та окремих шкал. Принципи проведення, обробки та аналізу тесту.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сп		л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні психічні захворювання та їх діагностика												
Тема 1. Олігофренія.	11	2	4			8	15	1	1			13

Метод Векслера.											
Тема 2. ЗНР та навчальний експеримент.	9	2	2			10	15	1	1		13
Тема 3. Неврози та їх діагностика.	11	2	4			8	15	1	1		13
Тема 4. Психопати та їх діагностика	11	2	4			8	15	1	1		13
Тема 5. Епілепсія та її діагностика	9	2	2			8	15	1	1		13
Тема 6. Психози та їх діагностика	9	2	2			8	15	1	1		13
Разом за розділом 1	60	12	18			50	90	6	6		78
Розділ 2. Багатофункціональні методи дослідження в клініці.											
Тема 7. Техніка репертуарних грат	15	2	7			11	15	0	2		13
Тема 8. Мінесотський опитувальник	15	2	7			11	15	0	2		13
Разом за розділом 2	30	4	14			22	30	0	4		26
<i>Усього годин</i>	120	16	32			72	120	6	10		104

4. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для д\в	Кількість годин для з\в
1	Метод Векслера	4	1
2	Навчальний експеримент	2	1
3	Методи діагностики неврозів	4	1
4	Методи діагностики психопатичних особистостей	4	1
5	Методи діагностики епілепсії	2	1
6	Методи діагностики ендogenous психозів	2	1
	Техніка репертуарних грат	8	2
	Мінесотський багатопрофільний опитувальник	6	2
	Разом	32	10

5. Завдання для самостійної роботи

№	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	Форма
---	--------------------------------	-----------------	-------

з/п		д\в	з\в	контролю
1	Проведення навчального експерименту	10	17	письмовий звіт
2	Проведення методики ММРІ	10	17	письмовий звіт
3	Проведення тесту Дж. Келлі	10	17	Письмовий звіт
3	Опрацювання практикуму з медичної психодіагностики В.М.Павленко	10	17	Поточний контроль
4	Підготовка доповіді про сучасне психодіагностичне дослідження в клініці (тема узгоджується з викладачем)	10	17	Виступ на занятті
5	Підготовка до екзамену	22	19	екзамен
	Разом	72	104	

6. Індивідуальні завдання (не передбачені)

7. Методи контролю

Методами контролю в курсі клінічної психодіагностики є поточний контроль, оцінка звітів з виконання самостійної роботи за темами практичних занять, екзамен.

Поточний контроль – проводиться викладачем на лекційних та практичних аудиторних заняттях. Завданнями поточного контролю є перевірка рівня підготовки студентів до сприйняття та обговорення теоретичного матеріалу з курсу, перевірка виконання практичної роботи, заохочення навчальної активності студентів. Основною метою поточного контролю є забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю, у формі виступів студентів при обговоренні питань.

Оцінка звітів з виконання самостійної роботи за темами практичних занять відбиває ступінь засвоєння студентом навичок організації практичної роботи з психодіагностики, навичок роботи з пацієнтами різного віку, умінь і навичок використання психодіагностичних методик, обробки та інтерпретації отриманих результатів, інтегрування отриманих даних в цілісну характеристику пацієнта.

Екзамен відбиває засвоєння студентом матеріалів курсу за всіма розділами

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1						Розділ 2		60	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
5	10	10	5	5	5	10	10			

Критерії оцінювання навчальних здобутків студентів

Аудиторна робота на лекційних та лабораторних заняттях – до 5 балів за семестр:

- 5 балів – систематична робота на заняттях та правильні відповіді під час поточного контролю;
- 3 бали – систематична робота на заняттях та більшість правильних відповідей під час поточного контролю;
- 2 бали – систематична робота на заняттях при тому, що правильні відповіді під час поточного контролю відсутні;
- 1 бали – епізодична робота на заняттях при тому, що правильні відповіді під час поточного контролю відсутні;
- 0 балів – відсутність на більшості занять.

Звіти з виконання самостійної роботи за темами практичних занять – протягом курсу студенти самостійно виконують 4 діагностичні роботи та пишуть письмові звіти. Кожен з них оцінюється мах 10 балами. Максимальну оцінку отримує звіт, який містить опис досліджуваного, опис ходу діагностичної процедури, протокол дослідження, правильну обробку результатів діагностики, правильну та повну інтерпретацію результатів діагностики, загальний висновок.

Звіти оцінюються за наступними критеріями:

3 бали – студент провів пропоновану методику;

7 балів – студент провів пропоновану методику та засвоїв принципи обробки даних;

10 балів – студент провів пропоновану методику, засвоїв принципи проведення, обробки та аналізу результатів, зробив загальний висновок.

Доповідь. Студентам пропонується підготувати доповідь про сучасне психодіагностичне дослідження в клініці (тема узгоджується з викладачем), яке може оцінюватися максимум 15 балами. Доповідь оцінюється за наступними критеріями:

15 балів: студент зробив доповідь на основі англomовних публікацій, добре опанував матеріал, структурував, розповів та відповів на питання.

10 балів: студент зробив доповідь на основі україномовних або російськомовних публікацій, добре опанував матеріал, структурував, розповів та відповів на питання.

5 балів: студент не достатньо опанував матеріал, не чітко структурував його і доповів або не зміг відповісти на поставлені питання.

Екзаменаційна робота – 40 балів

Підсумковий контроль здійснюється за допомогою 25 білетів, в кожному – 4 питання відкритого типу, відповідь на кожне з яких оцінюється максимально у 10 балів:

10 балів ставиться, якщо зміст питання повністю розкритий, викладення чітке, логічне й послідовне.

8 балів ставиться, якщо зміст питання у цілому розкритий вірно, проте наявні декілька незначних недоліків, або один з аспектів питання розкритий тільки схематично, або є одна суттєва помилка у розкритті другорядного аспекту питання.

6 балів ставиться, якщо зміст питання розкритий у цілому вірно, але схематично, без подробиць чи конкретизації, або розкрито не всі основні аспекти питання, або є помилки у розкритті основних аспектів питання.

4 бали ставиться, якщо у цілому вірно, але надто схематично, розкритий тільки один основний аспект питання, наявні суттєві помилки у розкритті основного аспекту питання.

2 бали ставиться якщо частково обговорений тільки один аспект питання, можливо не основний.

Приклад екзаменаційних білетів:

Білет №14.

1. Олігофренія та її прояви в патопсихологічному експерименті.
2. Класифікація розладів пам'яті в роботах Б.В.Зейгарнік.
3. Диференціальна діагностика неврозів та неврозоподібних станів органічного генезу.
4. Метод піктограм в патопсихології.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

1. Прикладна психологія: навчальний посібник / В.М.Павленко, І.В.Кряж, О.Л.Луценко та ін.; за ред. В.М.Павленко. – Х.: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2015. – 532с.
2. Практикум по медицинской психодиагностике: Учебно-методическое пособие. Часть 1. \ Павленко В.Н., Шестопалова Л.Ф., Русакова Т.И. – Х.: ХНУ им.В.Н.Каразина, 2004. – 64 с.
- 3.Павленко В.Н. Клінічна психодіагностика. Навчально-методичний комплекс для студентів зі спеціальності «Психологія». ХНУ, 2005.

Основна література

1. Березин Ф. Б., Мирошников М. П., Соколова Е. Д., Методика многостороннего исследования личности (ММИЛ): структура, основы интерпретации, некоторые области применения. М.: Издательство «Березин Феликс Борисович», 2011—320 с.
2. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Клиническая психология. К.: “Сварог”, 2018. – 624 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика. Санкт-Петербург : Питер, 2006. – 351 с.
4. Клиническая психология. Учебник для вузов / Под ред. Б.Д. Карвасарского. Санкт-Петербург: “ПИТЕР”, 2011. – 864 с.
5. Клиническая психология. / Сост. Тарабрина Н.В. – СПб., 2000.
6. Клиническая психология / под ред. Перре, Майнрад. – М., 2002.
7. Перре М., Бауманн У. (ред.) — Клиническая психология. СПб.: Питер, 2007.
8. Собчик Л.Н. СМЛ. – М : «Речь», 2006. – 180с.
9. Яньшин П.В. Название: Клиническая психодиагностика личности. М: «Речь», 200.

Допоміжна література

1. Гройсман А.Л. Клиническая психология, психосоматика и психопрофилактика. – М., 2002.
2. Детская психология: Хрестоматия. / Сост. Белопольская Н.Л. – М., 2001.
3. Иванова А.Я. Обучаемость как принцип оценки умственного развития детей. М.: Изд-во МГУ, 1976.
4. Мягков И.Ф. Медицинская психология: пропедевтический курс. –М., 2002.
5. Парцерняк С.А. Клиническая психология. – М., 2000.
6. Сидоров П.И. Введение в клиническую психологию. Т.1, 2. – М., 2000.
7. Тодд Д. Основы клинической и консультативной психологии. – М., 2001.
8. Холмс Д. Анормальная психология. М., 2003.
9. Яковлев Г.М. Клиническая психология и психофизиология. – М., 2003.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті та інше методичне забезпечення

1. Иванова А.Я. Обучаемость как принцип оценки умственного развития детей. М.: Изд-во МГУ, 1976. <https://studopedia.info/1-30494.html>
2. Бурлачук Л.Ф. Клиническая психодиагностика http://www.ulera.net/textbooks_author/3951/textbook/11499/burlachuk_lf/klinicheskaya_psihodiagnostika

Додаток

Завдання для самостійної роботи для студентів, які перебувають у відрядженні за програмою академічної мобільності

Форма роботи	Максимальна кількість балів
Відпрацювання практичних занять: проведення 4-х методів (навчальний експеримент, СДФ, Келлі, ММРІ) та подання протоколу і звіту	4 методи x 10 балів = 40 балів
Підготовка презентації емпіричного дослідження з клінічної психодіагностики (за матеріалами наукової статті)	20 балів

Звіти з виконання самостійної роботи за темами практичних занять – протягом курсу студенти самостійно виконують 4 діагностичні роботи та пишуть письмові звіти. Кожен з них оцінюється мах 10 балами. Максимальну оцінку отримує звіт, який містить опис досліджуваного, опис ходу діагностичної процедури, протокол дослідження, правильну обробку результатів діагностики, правильну та повну інтерпретацію результатів діагностики, загальний висновок.

Звіти оцінюються за наступними критеріями:

3 бали – студент провів пропоновану методику;

7 балів – студент провів пропоновану методику та засвоїв принципи обробки даних;

10 балів – студент провів пропоновану методику, засвоїв принципи проведення, обробки та аналізу результатів, зробив загальний висновок.

Презентація. Студентам пропонується підготувати презентацію про сучасне психодіагностичне дослідження в клініці (тема узгоджується з викладачем), яке може оцінюватися максимум 20 балами. Презентація оцінюється за наступними критеріями:

20 балів: студент зробив презентацію на основі англомовних публікацій, добре опанував матеріал, структурував, виклав та дав оцінку (які плюси та мінуси він побачив у самому дослідженні, в аналізі результатів, в їх оформленні тощо).

15 балів: студент зробив доповідь на основі україномовних або російськомовних публікацій, добре опанував матеріал, структурував, виклав та дав оцінку (які плюси та мінуси він побачив у самому дослідженні, в аналізі результатів, в їх оформленні тощо).

10 балів: студент зробив презентацію на основі англомовних публікацій, але або недостатньо опанував та структурував матеріал, або ж критично не осмислив його, не дав аргументовану оцінку.

5 балів: студент зробив доповідь на основі україномовних або російськомовних публікацій, але або недостатньо опанував та структурував матеріал, або ж критично не осмислив його, не дав аргументовану оцінку.